

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

RAPPORT UV ÖST 2005:15

ARKEOLOGISK FÖRUNTERSÖKNING

Kvartsavslag vid Leonardsbergs gård

Östra Eneby socken, Norrköpings kommun, Östergötland

Dnr:422-2848-2004

Per Nilsson

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se

Text och grafik Per Nilsson

Utskrift UV Öst 2005, Linköping

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3

© 2005 Riksantikvarieämbetet

Rapport UV Öst 2005:15

ISSN 1404-0875

Innehåll

Sammanfattning 5

Inledning 5

Syfte och metod 5

Topografi och fornlämningsmiljö 5

Resultat och åtgärdsförslag 6

Referenser 7

Administrativa uppgifter 8

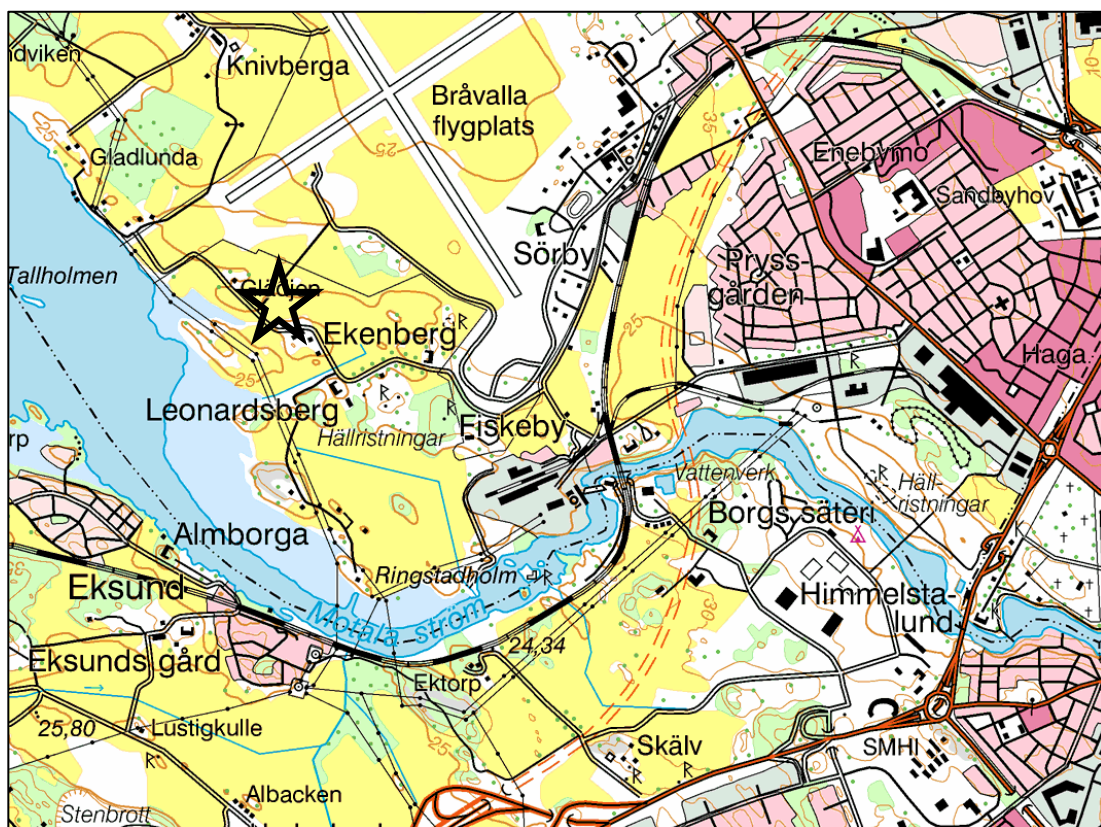

Fig 1. Utdrag ur Gröna Kartan med platsen för förundersökningsområdet markerad.

Kvartsavslag vid Leonardsbergs gård

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet, UV Öst, har utfört en arkeologisk förundersökning vid Leonardsbergs gård, nära hällristningslokalerna RAÄ 41 och 46, Östra Eneby socken, Norrköpings kommun, Östergötland. Förundersökningen genomfördes efter beslut av Länsstyrelsen i Östergötlands län (2004-10-05). Ansvarig för fält- och rapportarbete var Per Nilsson, UV Öst. Anledningen var att Magnus Pettersson, Leonardsbergs gård, vill uppföra en ny byggnad för hötorkning. Vid förundersökningen påträffades kvartsavslag och en sentida stenmur inom undersökningsområdet. Förutom kvartsavslagen hittades inga spår av förhistorisk aktivitet på platsen. Kvartsavslagen visar dock att området utnyttjats under förhistorisk tid och de ska troligen dateras till samma tid som majoriteten av områdets hällristningar, dvs bronsålder – äldre järnålder. Ett lämpligt boplatsläge finns dock norr om undersökningsområdet i anslutning till skålgropslokalen RAÄ 46 där kvartsavslag hittades i åkerjorden.

UV Öst föreslår att bygget kan ske utan att ytterligare antikvariska åtgärder på platsen behöver genomföras. Bedömningen är ett förslag som utgör ett av de underlag Länsstyrelsen har att ta ställning till vid en eventuell ansökan om exploatering. Det är Länsstyrelsen som fattar beslut i ärendet och avgör vilka eventuella fortsatta arkeologiska åtgärder som krävs.

Inledning

Magnus Pettersson, Leonardsbergs gård, planerar nybyggnad av en ca 20x30 m stor byggnad för torkning av hö. Efter samråd med Ann Charlotte Hertz, Norrköpings stadsmuseum, har Magnus Pettersson föreslagit den nu aktuella platsen som mest lämplig ur fornlämnings synpunkt. Länsstyrelsen i Östergötlands län, Kulturmiljöenheten, beslutade att området för den planerade byggnaden skulle förundersökas med sökschakt för att avgöra om lagskyddad fornlämnning kunde komma att beröras (2004-10-05).

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att bedöma art, intensitet och utbredning av fornlämningar i anslutning till de tidigare registrerade lämningarna i närområdet, vilka främst består av hällristningar, skärvtenshögar och gravar. Målsättningen var att dokumentera, typbestämma och om möjligt datera eventuella anläggningar och fynd samt att om möjligt peka ut fornlämningsfria ytor.

Vid förundersökningen grävdes sökschakt med grävmaskin inom en ca 40x30 m stor yta (NO-SV). Ploglagret avlägsnades ned till orörd mark eller anläggningsnivå. Därefter användes handredskap vid rensning och undersökning av de enskilda anläggningarna.

Topografi och fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet är beläget i åkermark i en svag sydslutning mellan torpet Glädjan i väster och ekonomibyggnader tillhörande Leonardsbergs gård i öster. Höjden över havet varierar mellan ca 22-23 m.

Området norr om Motala Ström vid bl a Leonardsberg och Ekenberg ingår i ett av norra Europas mest omfattande hällristningsområden. Hällristningar och/eller skålgropar finns på

de flesta av hållarna i området (tex RAÄ 39 - 41, 46-49 m fl). Vidare finns ett par gravfält (RAÄ 38 och 42) i närheten av förundersökningsområdet. Ca 150 m mot nordöst är RAÄ 46, en skärvstenshögen som överlagrade en hållristning (Nordén 1942). Samtliga RAÄ:nr avser Östra Eneby socken. På platsen för torpet Glädjan låg tidigare gården *Sånna* enligt 1870 års konceptkarta. Platsen är i fornlämningsregistret registrerad som den troliga platsen för en övergiven by (RAÄ 152). Enligt Jean de Rogiers 1600-talskarta ska det ha legat tre eller möjligen fyra gårdar i rad (Ö-V) på platsen (FMR). Enligt FMR är kartan dock alltför obestämmd för en helt säker lokalisering.

Resultat och åtgärdsförslag

Inom undersökningsområdet togs fem sökschakt upp till en sammanlagd längd av ca 75 löpmeter. Ploglagret var ca 0,40 m djupt därefter vidtog brun, delvis stenblandad lera. Vid schaktningen påträffades två kvartsavslag i ploglagret intill Schakt 2, i övrigt hittades inga anläggningar eller fynd som kunde tyda på någon förhistorisk aktivitet i området.

Kvartsavslagen ska troligen sättas i samband med boplatsaktiviteter, eller möjligen kultiska handlingar som kan ha förekommit i anslutning till hållristningarna eller den närbelägna skärvstenshögen. Avslagen ska troligen dateras till samma tid som majoriteten av områdets hållristningar, dvs bronsålder – äldre järnålder. I schakt 2, 4 och 5 hittades rester av en stenmur som har löpt i sydöst-nordvästlig riktning. Under stenmurens bottenstenar fanns sentida tegel, varför muren bör härstamma från modern tid. Den ska troligen sättas i samband med antingen gården Sånna/Glädjan eller möjligen den äldre byn som enligt 1600-talskartan eventuellt legat på platsen (FMR).

I samband med undersökningen iaktogs kvartsavslag även i åkermarken direkt väster om skärvstenshögen/hållristningen, RAÄ 46, ca 150 m nordöst om undersökningsområdet. En plåt i åkermarken direkt väster om RAÄ 46 utgör ett topografisk lämpligt boplatsläge. Ingen boplats kunde dock begränsas på platsen.

Riksantikvarieämbetet, UV Öst föreslår att bygget av höladan kan ske utan att ytterligare antikvariska åtgärder på platsen behöver utföras. Bedömningen är ett förslag som utgör ett av de underlag Länsstyrelsen har att ta ställning till vid en eventuell ansökan om exploatering. Det är Länsstyrelsen som fattar beslut i ärendet och avgör vilka eventuella fortsatta arkeologiska åtgärder som krävs.

Linköping i mars år 2005

Per Nilsson

Referenser

Arkiv

Fornminnesregistret (FMR)

Kartor

Konceptkartan 1870 (Häradskartan) J112_55_15_Ringstad

Litteratur

Nordén, A. 1942. *Sliprännornas och skålgroparnas problem*. Fornvännen 1942:2.
Meddelanden från K.Vitterhets och Antikvitetsakademien och Svenska
Fornminnesföreningen. Red: Sigurd Curman. Stockholm.

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 422-2848-2004

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-11822-04, 2004-10-05.

Projektnummer: 1520608.

Intrasisobjekt: 2004_83.

Undersökningstid: 29 oktober 2004.

Projektledare: Per Nilsson.

Exploateringsyta: 1500 m²

Undersökt yta: 75 löpmeter.

Läge: Ekonomiska kartan, blad 8G 9d Fiskeby (086 93).

Koordinatsystem: Rikets.

Koordinater för undersökningens mittpunkt: x 6497680, y 1516737.

Höjdsystem: RH 1970.

Fynd: tillvaratogs ej.

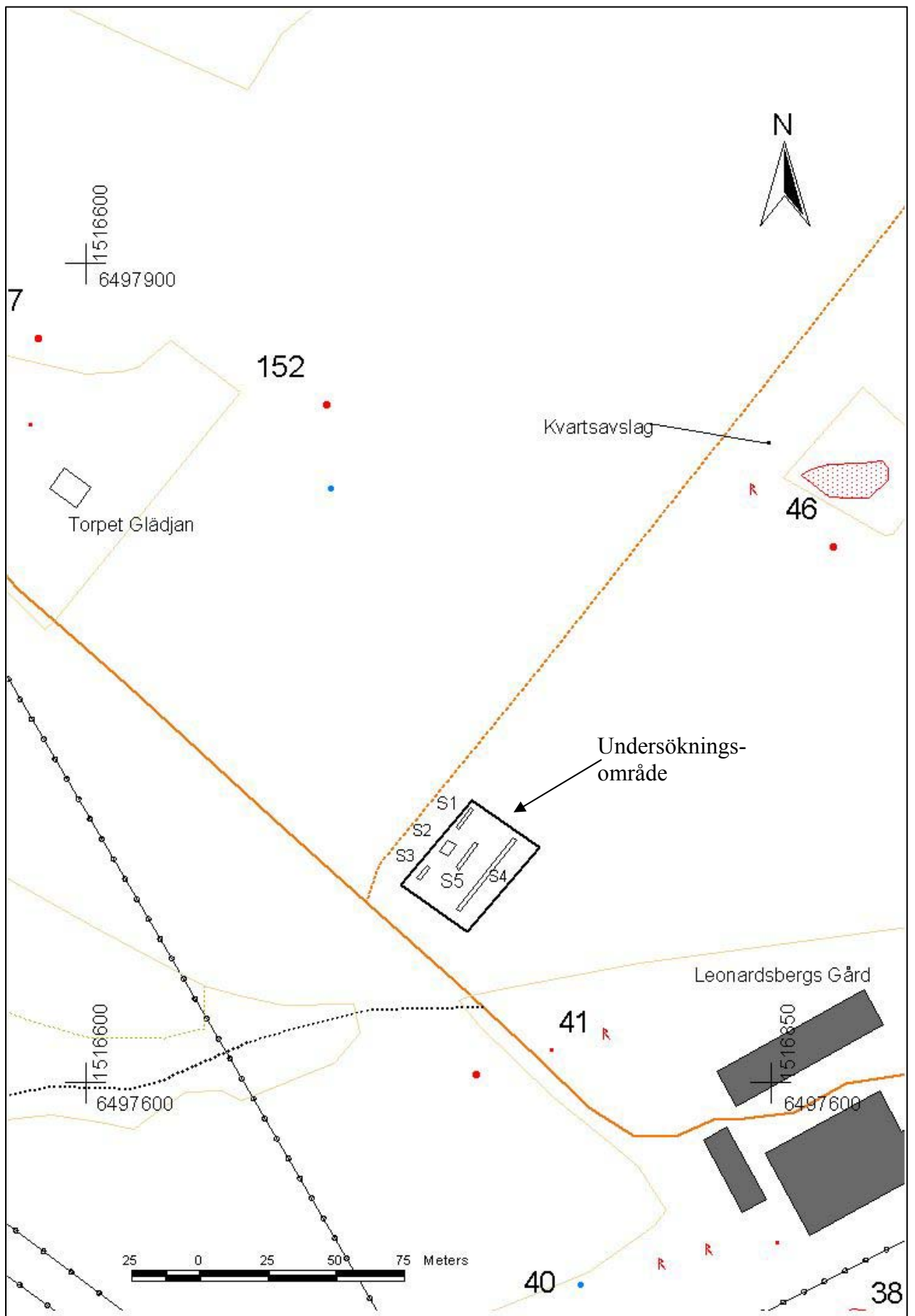

Fig. 2 Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 8G 9d Fiskeby (086 93), med undersökningsområdet och närliggande fornlämningar markerade.